

כלי ראשון וכלי שני

יונתן שי פרידמן

תלמוד בבלי מסכת שבת לח:

משנה. אין נותנין ביצה **בצד המיחם** בשביל שתתגלגל ולא יפקיענה בסודרין, ורבי יוסי מתיר....

פהמ"ש לרמב"ם מסכת שבת ג:ג

[ב] מיחם, שם הכלי שמחממין בו מים, ועושין אותו על הרוב מנחושת או ברזל ונשאר חם זמן רב **אחרי הורדתו מעל האש**.

רמב"ם הלכות שבת ט:ב

הנותן ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב, **שהמבשל בתולדת האור כמבשל באור עצמה**

תלמוד בבלי מסכת שבת מב-מב:

משנה. האילפס והקדרה **שהעבירן מרותחין** - לא יתן לתוכן **תבלין**... רבי יהודה אומר: לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר.

תוספות מסכת שבת מב:

לכל קדרות רותחות הוא נותן - נראה דדוקא בתבלין פליג אבל **בשאר דברים מודה דכלי ראשון מבשל** אף כשהעבירו מעל האור.

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שיח:ט

כלי ראשון (פי' הכלי שמשמש בו על האש) **אפילו לאחר שהעבירו מעל האש** מבשל, כל זמן שהיד סולדת בו. לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין...

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת ג:ד

מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני. א"ר יוסי כאן היד **שולטת**. וכאן אין היד שולטת. א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת. אלא **עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני**.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת ג:ה

איזהו תבשיל ברור **כל שהאור מהלך תחתיו**.

ביאור הגר"א יו"ד קה:יא

ואף על גב שבירושלמי הנ"ל אמרו כל שהאור מהלך תחתיו ר"ל בכלי שהיה האור מהלך תחתיו

ש"ך יו"ד קה:ה

וכ"כ **מהרש"ל** פכ"ה סימן ע"א אלא שאח"כ כתב אלא דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש כל זמן שהוא חם **אפי' אין היד סולדת בו** דעשו הרחקה לכלי ראשון כדאיתא בירושלמי כו' ולא ירדתי לסוף דעתו דהרי בירושלמי פרק כירה איתא דעשו הרחקה לכלי ראשון **שאיין היד שולטת בו** והיינו שאין להיד שליטה בו **דהיינו היד סולדת בו** אבל כשהיד שולטת בו מוכח **התם בירושלמי להדיא דשרי לכ"ע** וכן הסכמת הפוסקים

משנה ברורה שיח:סד

שהיד סולדת בו - אבל **אם אין היד סולדת בו אפילו כלי ראשון אינו מבשל**. ואם לא העבירו מעל האש אסור ליתן לתוכו תבלין ואפי' מלח בכל גוונא ואפי' דעתו לסלק את הקדרה מהר משם **פן ישכח** עד שיתבשל וכדלקמן בס"ד:

תלמוד בבלי מסכת שבת מ:

אמר רבי יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי, ואמר לי: טול בכלי שני ותן. שמע מינה תלת, שמע מינה: שמן יש בו משום בשול, ושמע מינה: **כלי שני אינו מבשל**, ושמע מינה: הפשרו זהו בשול.

חידושי הרשב"א מסכת שבת מ:

לא אמרו כלי ראשון וכלי שני אלא מפני שזה **מבשל וזה אינו מבשל**

תוספות מסכת שבת מ:

ושמע מינה כלי שני אינו מבשל - תימה **מאי שנא כלי שני מכלי ראשון** דאי יד סולדת אפי' כלי שני נמי ואי אין יד סולדת אפילו כלי ראשון נמי אינו מבשל ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה ולכך נתנו בו שיעור דכל זמן שהיד סולדת בו אסור אבל כלי שני אף על גב דיד סולדת בו מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר.

אור שמח הלכות שבת ט:ב

דהוי **תולדה דתולדה**, וכמו שכח כחו לא חשיב כמו גוף הדבר כן תולדת תולדת האש לפי רחוק יחוסה אצל האש **נפקע ממנה שם האש**, והוי חומה כחום טבעי שאינו מסיבת האש,

Rabbi Meir Simcha HaCohen of Dvinsk
(1843-1926)

Rabbi Meir Simcha was born in Lithuania and married at the age of 17. He settled in Bialystok, Poland and learned there. After 23 years there, and many rabbinic offers, he finally accepted the position of rabbi in Dvinsk (a town of Mitnagdim in Latvia). He served in that position for 39 years until his death. In Dvinsk there was also a chassidish rabbi known as the Rogatchover Gaon, author of Tzofnat Paneach, with whom he shared mutual respect. He is best known for writing Or Sameach on the Rambam (as well as on certain masechtot of Shas, and many teshuvot) and Meshech Chochma on the Torah (both seforim are named for mnemonics or amalgamations of his name).

Rabbi Shabbtai Meir HaCohen (Shakh)
(1621-1662)

Rabbi Shabbtai Meir HaCohen is best known for his commentary on the Shulchan Arukh known as the Siftei Cohen, or Shakh. He was born in Lithuania and studied in Yeshivot in many Polish cities such as Tykocin, Cracow, and Lublin. He returned to Vilna and married the daughter of a wealthy man, and began working there in the Beit Din. He fled a war and eventually became a rav in Moravia, where he died.